

Ärendenummer
TRV 2020/73255
Motpartens ärendenummer
Ju2020/02293/SSK

Dokumentdatum
2020-10-26

Justitiedepartementet

[Kopia till]

Remissvar gällande ”SOU 2020:29 En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret”

Sammanfattning

Trafikverket ser positivt på och ställer sig bakom utredningens utgångspunkt: att samhällets samlade motståndskraft inom det psykologiska försvaret ska stärkas i fred, gråzon samt höjd beredskap och krig. Motiven för detta är väl underbyggda i utredningen.

Det är positivt att utredningen är tydlig med att psykologiskt försvar ska ses som en integrerad del av Sveriges säkerhetspolitiska instrument och som en försvarsförmåga inom ramen för ett starkt totalförsvar. Utredningen beskriver också på ett bra sätt komplexiteten i området psykologiskt försvar och informationspåverkan, till exempel genom de tydliga kopplingarna till underrättelseverksamhet och cybersäkerhet.

Trafikverket ser dock inga övertygande argument för att behovet av ett stärkt psykologiskt försvar på bästa sätt tillgodoses genom inrättandet av en ny myndighet. Det skulle också kunna tillgodoses genom förstärkning och utveckling av de resurser och uppdrag som idag finns inom MSB, och genom ett förändrat och tydligare uppdrag till MSB.

Trafikverkets synpunkter redovisas nedan. De är strukturerade i enlighet med utredningens avsnitt och rubriker.

1.1 Förslag till förordning (2021:xyz) med instruktion för Myndigheten för psykologiskt försvar

1 § Det psykologiska försvarets ändamål är att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende.

Det är positivt att det tydligt uttrycks att det psykologiska försvarets uppgift är att värna demokrati och yttrandefrihet. Samtidigt är det en utmaning att hitta balanspunkten när yttrandefrihet och fri åsiktsbildning utnyttjas av en aktör för att övergå i något som kan definieras som otillbörlig påverkan. Detta kräver en strukturerad, tydlig och objektiv hantering av vad som ska bedömas som otillbörlig påverkan och inte. Oavsett om huvudansvaret för det psykologiska försvaret tilldelas en ny myndighet, eller tilldelas en redan etablerad myndighet, måste denna fråga bevakas och utvecklas i det fortsatta arbetet.

Ärendenummer
TRV 2020/73255
Motpartens ärendenummer
Ju2020/02293/SSK

Dokumentdatum
2020-10-26

9.1 Övergripande inriktning för en ny myndighet

Det är positivt att man vill samla huvudansvaret för psykologiskt försvar inom en nationell myndighet. Ett tydligt, samlat ansvar är en viktig del i att stärka förmågan. Det har dock inte ingått i utredningens uppdrag att utreda huruvida detta ansvar skulle kunna tilldelas en redan existerande myndighet.

Trafikverket anser att MSB skulle kunna få det huvudansvar för psykologiskt försvar, som i utredningen föreslås att tilldelas en ny myndighet.

MSB ansvarar idag till exempel för både informationspåverkan och kriskommunikation, och de har i praktiken ett mycket nära samband. Hantering av informationspåverkan kräver ofta samordning med kriskommunikation, och vice versa. Trafikverket har ett samordnande uppdrag för transportområdet avseende krisberedskap och höjd beredskap (§3a i myndighetens instruktion). Inom detta uppdrag ryms kriskommunikation och hantering av informationspåverkan. Idag finns en upparbetad och fungerande samordning mellan Trafikverket och MSB i dessa frågor. En ny myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret medför behov av nya samverkansytor, vilket riskerar att det blir svårare att samordna kriskommunikation och hantering av informationspåverkan vid samhällsstörningar. Risker avseende otydlighet gällande roller och ansvar måste beaktas om en ny myndighet bildas.

Trafikverket ser inga övertygande argument för att det psykologiska försvaret stärks genom bildandet av en ny myndighet. Det uppdrag som MSB idag har inom området kan istället förtydligas och förändras. Utredningen för ett resonemang om MSB:s nuvarande uppdrag i avsnittet 9.2.3, andra stycket:

MSB har sedan år 2016 i sitt regleringsbrev haft uppdraget att "ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan och annan spridning av vilseledande information inom det egna ansvarsområdet." Psykförsvarsutredningen föreslår att detta uppdrag, med några ändringar, förs över till den nya myndigheten. Formuleringen "inom det egna ansvarsområdet", som nu finns i MSB:s regleringsbrev, föreslås utgå eftersom alla aktörer redan i dag kan anses ha ett ansvar att identifiera och möta informationspåverkan inom "det egna ansvarsområdet". Den formulering som i dag finns i MSB:s regleringsbrev framstår därmed som otydlig och svårtolkad vilket gör att den bör utgå. Den nya myndighetens uppdrag bör alltså gälla hela samhällsområdet men avses inte ersätta det ansvar alla aktörer har i enlighet med ansvarsprincipen.

Med de förändringar som föreslås kan uppdraget stanna kvar inom MSB. Att bilda en ny myndighet är en tidskrävande process, och det måste säkerställas att nyckelkompetens från MSB överförs till den nya myndigheten. Vidare ska de uppdrag som idag ligger hos MSB överföras till en ny myndighet. Den samlade risken i detta är att man tappar tempo i utvecklingen av det psykologiska försvaret i en tid då utvecklingen bör ske så fort som möjligt.

9.4.5 Skyldighet att rapportera incidenter som avser informationspåverkan

Som bevakningsansvarig myndighet anser Trafikverket att det är positivt att utredningen föreslår en skyldighet för andra myndigheter att rapportera incidenter avseende informationspåverkan: "På samma sätt som gäller vid informationssäkerhetsincidenter bör vid incidenter som kan antas ha sin grund i en brottslig gärning den nya myndigheten för psykologiskt försvar skyndsamt uppmana den rapporterade myndigheten att anmäla incidenten till polisen."

Ärendenummer
TRV 2020/73255
Motpartens ärendenummer
Ju2020/02293/SSK

Dokumentdatum
2020-10-26

Det bör dock påpekas att informationspåverkan ibland kan vara mycket svår att identifiera. Vad som är otillbörlig informationspåverkan, och antaganden om brottslig gärning, torde därför vara mer svårbedömt och svårt att definiera jämfört med informationssäkerhetsincidenter.

10.2 Nationellt centrum för psykologiskt försvar

Utredningens beskrivning av hur psykologiskt försvar spänner över många olika områden och kräver bred samverkan är relevant. Det är positivt att betänkandet särskilt poängterar behovet av samverkan avseende underrättelser och cybersäkerhet för att kunna bedriva ett psykologiskt försvar och hantera informationspåverkan.

Om ett nationellt centrum skulle inrättas inom ramen för en ny myndighet måste relationerna till bland annat MSB förtydligas. Att "identifiera, analysera och möta otillbörlig informationspåverkan" ligger metodmässigt och konceptuellt nära motsvarande uppgift inom informations- och cybersäkerhet. Informationspåverkan och cyberoperationer kan antas användas samtidigt i en sammanhållen antagonistisk operation. Med ett ansvar som fördelas på två olika myndigheter skapas en risk för en ineffektiv hantering av operativa lägen. Denna risk bör analyseras vidare och särskilt omhändertas i fortsatt arbete, exempelvis genom att ytterligare klargöra ansvarsfördelning inom detta område.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lena Erixon. Föredragande har varit Henrik Berger, säkerhetschef Central funktion Kommunikation. Samråd har skett med kommunikationsdirektör Anna Lühr, chef för Central funktion Kommunikation.

Lena Erixon
Generaldirektör

